

2014 08 14 De Standaard OPINIE

Met oude visie gaat het licht uit

AVIEL VERBRUGGEN

Wie? Gewoon hoogleraar (UA)

Wat? *De wet op de kernuitstap was een goed signaal, maar kreeg helaas geen goed gevolg. Waardoor we nog steeds tussen voorbijgestreefde denkbeelden en duurzame energievoorziening in zweven.*

Nu na de problemen met de 'scheurtjesreactoren' ook Doel 4 is uitgevallen, blijkt nog maar eens dat we voor onze energievoorziening drastisch het roer moeten omgooien, schrijft *AVIEL VERBRUGGEN*. Maar dat betekent ingaan tegen oude denkbeelden, en vooral, oude belangen.

De uitval van Doel4 neemt een grote hap uit de Belgische productiecapaciteit. Politici, bedrijven, burgers, en media zijn weer wakker geschud. Elektriciteit is de meest vitale energievoorziening, en onderbrekingen zijn erg schadelijk voor de productie van bedrijven en het comfort van huishoudens. Dit ondervinden al eens hele wijken of gemeenten als delen van het distributienet worden afgeschakeld door bijvoorbeeld een kabelbreuk of transformator panne.

De aanpak van onderbrekingen kent twee niveaus. Meest zichtbaar zijn hulpdiensten, die snel in actie schieten met herstellingen of noodoplossingen. Maar belangrijker is de zorg om problemen te voorkomen, door de juiste investeringen, goed onderhoud, beveiliging en bewaking.

ELIA is de Belgische hulpdienst voor de bevoorrading in elektriciteit. Het bedrijf bewaakt elke seconde van het jaar of de productie in eigen land, aangevuld met import uit het buitenland, volstaat voor onze behoeftes. Bij nakende tekorten schakelt ELIA reserves in of krijgen bepaalde afnemers minder stroom. Jarenlang werd het werk van ELIA gewaardeerd, want België had een ruim overschot aan elektrische capaciteit en er stond tijdig nieuwe capaciteit op stapel. Maar doordat de atoomenergie verzandde (uit de hand lopende bouwkosten, uitblijvende oplossingen voor het afval, ongevallen, rampen), en wegens de beperkte rol van gascentrales en de onontkoombare plicht om de CO₂ emissies te doen dalen, geraakten de traditionele investeringen in het slop.

De wet van 2003 op de kernuitstap was een duidelijk signaal, maar niet gevolgd door goede initiatieven om een alternatieve productie van elektriciteit tot stand te brengen. De dominante economische belangen bleven ijveren voor een opheffing van de wet, en handelden in tussentijd alsof de wet niet bestond. De sector van alternatieve energie was onbeslagen in de materie en miste industriële visie. Hij suste zich met inefficiënte steunregelingen voor elektriciteit uit hernieuwbare energie. Ongeveer twee derde van de vele honderden miljoenen euro's aan steun werd slecht besteed.

WakaWaka

De onderhandelaars van de nieuwe federale regering lieten al een ballonnetje op om de kernuitstap terug te draaien. Die nieuwe zwenking is een dood spoor. Atoomenergie is geen deel van een duurzame ontwikkeling. Waka Waka, een toestel dat licht geeft en een gsm kan opladen op zonne-energie (DS 12

augustus), is een mooi voorbeeld van de koppeling tussen energie-efficiëntie (LED verlichting) en hernieuwbare energie. Het heeft nu al meer bijgedragen aan de derde wereld en mensen in nood dan alle atoomenergie ooit deed.

Atoomenergie gaat niet samen met efficiëntie en hernieuwbare energie, omdat ze dezelfde stoel opeisen. Dit blijkt al in de praktijk van een ontluikend marktaandeel voor hernieuwbare wind en zon elektriciteit. Het is dus of atoomenergie, of hernieuwbare energie, niet én-én. Atoomenergie is een technologie met hoge kosten, onverzekerbare risico's, en zonder perspectieven. Het nucleaire been is afgekloven, en de newspeak over 'reactoren van de vierde generatie' is een schaamteloze opgraving van twee nucleaire lijken: kweekreactoren en hoge temperatuur reactoren.

Een volle wending van het roer is noodzakelijk: elektriciteit moeten binnen een paar decennia haast geheel van wind, zon, water en biomassa komen. Duitsland toont aan dat het kan. Zo'n ombouw vraagt dat we ons diepgaand bezinnen over onze denkbeelden en ze herprogrammeren. De resten van het onduurzame, te ontmantelen, centrale elektriciteit systeem mogen niet langer het uitgangspunt zijn. De correcte referentie is de elektriciteitvoorziening gevoed door 100 procent hernieuwbare energie. Ik hoor al de opmerkingen dat zoiets niet mogelijk of haalbaar zou zijn. Wel, het onderzoeksinstituut Fraunhofer IWES heeft al gedemonstreerd dat een basisvoorziening op basis van wind en zon, met biogas als aanvulling, voor een groot gebied technisch en economisch haalbaar is.

Myrrha

In België wringt het schoentje bij de politieke haalbaarheid om de oude belangen te doen buigen voor de nieuwe toekomst. Want de zaken geheel anders regelen vanuit de noden van de duurzame elektriciteit, is ingrijpend. Zo moet de Myrrha onderzoeksreactor worden stopgezet en de middelen daarvan moeten gaan naar hernieuwbare technologie. Nieuwe bronnen van elektrische capaciteit komen er op initiatief van gebruikers. De systemen om elektriciteit op te slaan en over te brengen moeten fors worden uitgebouwd. Belangrijk is dat we dit als normaal beschouwen, en niet als 'verstoring' voor de onduurzame bestaande systemen, die hoe dan ook aan afbouw toe zijn. Dit heeft dan zijn weerslag op wie de kosten van de ombouw draagt: dat moeten de verantwoordelijken voor de onomkeerbare klimaat- en nucleaire risico's zijn, niet de pioniers van de nieuwe toekomst.

ELIA, onze elektrische hulpdienst, voelt al langer de opkomende veranderingen en werkt aan een Energiepact. De pactvoorstellen tot dusver blijven helaas steken tussen de oude visies en belangen enerzijds, en de noodzakelijkheden van een nieuwe aanpak anderzijds. Als onafhankelijk academicus, verkies ik de scherpte van de juiste analyse en oplossingen, boven de brede maar ondiepe eensgezindheid over een halfslachtige aanpak. Bovendien is het niet de taak van ELIA om dergelijk pact te onderhandelen; verkozen politici moeten de borst nat maken.

www.avielverbruggen.be